

**ЗНАЧЕННЯ ПІСЕННОГО ФОЛЬКЛОРУ ЗИМОВОГО ЦИКЛУ
НА ДОСВІДІ УКРАЇНЦІВ (КАНАДИ І УКРАЇНИ)**

**THE ROLE OF THE WINTER FOLK SONG CYCLE IN THE
UKRAINIAN EXPERIENCE (IN CANADA AND UKRAINE)**

by

SVITLANA VACHICHIN

A thesis

Presented to the Faculty of Graduate
Studies in partial fulfillment of the requirements for the degree of

Masters of Arts

Department of Independent Interdisciplinary Program

The University of Manitoba

Winnipeg, Manitoba

March, 2002

National Library
of Canada

Acquisitions and
Bibliographic Services

395 Wellington Street
Ottawa ON K1A 0N4
Canada

Bibliothèque nationale
du Canada

Acquisitions et
services bibliographiques

395, rue Wellington
Ottawa ON K1A 0N4
Canada

Your file Votre référence

Our file Notre référence

The author has granted a non-exclusive licence allowing the National Library of Canada to reproduce, loan, distribute or sell copies of this thesis in microform, paper or electronic formats.

The author retains ownership of the copyright in this thesis. Neither the thesis nor substantial extracts from it may be printed or otherwise reproduced without the author's permission.

L'auteur a accordé une licence non exclusive permettant à la Bibliothèque nationale du Canada de reproduire, prêter, distribuer ou vendre des copies de cette thèse sous la forme de microfiche/film, de reproduction sur papier ou sur format électronique.

L'auteur conserve la propriété du droit d'auteur qui protège cette thèse. Ni la thèse ni des extraits substantiels de celle-ci ne doivent être imprimés ou autrement reproduits sans son autorisation.

0-612-76876-7

Canada

**THE UNIVERSITY OF MANITOBA
FACULTY OF GRADUATE STUDIES

COPYRIGHT PERMISSION PAGE**

**THE ROLE OF THE WINTER FOLK SONG CYCLE IN THE
UKRAINIAN EXPERIENCE (IN CANADA AND UKRAINE)**

BY

SVITLANA VACHICHIN

**A Thesis/Practicum submitted to the Faculty of Graduate Studies of The University
of Manitoba in partial fulfillment of the requirements of the degree**

of

Master of Arts

SVITLANA VACHICHIN © 2002

Permission has been granted to the Library of The University of Manitoba to lend or sell copies of this thesis/practicum, to the National Library of Canada to microfilm this thesis and to lend or sell copies of the film, and to University Microfilm Inc. to publish an abstract of this thesis/practicum.

The author reserves other publication rights, and neither this thesis/practicum nor extensive extracts from it may be printed or otherwise reproduced without the author's written permission.

ABSTRACT

This thesis examines songs of the winter cycle (Christmas koliadky and shchedrivky), folklore, traditions, and rituals both as manifestations of the creativity of an ethnic culture in conditions of accelerated urbanization, and as a way of preserving Ukrainian identity.

The topicality of the subject is evident in the global problem of retaining national identity in a multi-ethnic environment. Knowledge of the festive-ritual culture plays an important role in such efforts at retention. In the context of the preservation of the culture of Ukrainians in Canada, the link between the diaspora and Ukraine is especially important. This link is often made through the communicative-informative system of Ukrainian traditions and rituals.

Although in the rituals and traditions of the culture of Ukrainians in Canada many changed in the lexicon and content have occurred, what remains unchanged is the essence, which serves to link Ukrainians in Canada with the culture and creativity of the Ukrainian people as a whole.

Ukrainian customs, holy days, rituals, and the winter folksong cycle (koliadky and shchedrivky) were developed within a peasant environment. By adapting to urbanization, they counteract the movement towards a denationalized, homogenized everyday life. Even when the folk holy days and rituals undergo change and transformation through the influence of time and circumstances – and sometimes are even forgotten – the spiritual values and components of these rituals continue to live in other aspects of the culture. For example, koliadky and shchedrivky have been moved from the sphere of traditional folk culture to the sphere of art, the professional creativity of soloists, musicians, and choirs. The popular shchedrivka “Shchedryk, Shchedryk” – “Carol of the Bells” is one such example.

The thesis examines aspects of Ukrainian traditions and folklore in Canada and the reasons why these traditions have been passed on.

ACKNOWLEDGEMENTS

I sincerely express my gratitude to everyone who has assisted me in this project, especially Professors Oleh Gerus, Robert Klymasz, and Jaroslav Rozumnyj. I thank you my Advisor, Dr. Myroslav Shkandrij, for his guidance and support. Above all, I express my gratitude to my parents, Kateryna and Lionid Kulak, who taught me to treasure my Ukrainian culture and heritage, and who instilled in the love for art, music and all that is beautiful. With words of thanks I turn to my son Peter Vachichin, for his understanding and support, which gave me inspiration in my work. I would also like to extend a thank you to Professor Bohdan Yakymiv for his constant encouragement, motivation, and for believing in me.

ПОДЯКА

Я б хотіла щиро подякувати всім хто причинився до цього проекту а зокрема Професору Олегу Герус, Доктору Роберту Климашу і Професору Ярославу Розумному. Висловлюю подяку Доктору Мурославу Шкандрію, моєму адвайзеру за його настанови і підтримку. Особливу подяку складаю моїм батькам Катерині і Леоніду Кулакові, котрі навчили мене цінувати українську культурну спадщину, привили мені любов до музики, мистецтва, прекрасного. Зі словами подяки звертаюся до мого сина Петра Ващишин за його повсякденне розуміння і допомогу, які додавали мені стимулу в роботі. Також, слова подяки складаю професору Богдану Якимів за його заохочення, постійну мотивацію і за те, що він вірив у мене.

**ЗНАЧЕННЯ ПІСЕННОГО ФОЛЬКЛОРУ ЗИМОВОГО ЦИКЛУ НА
ДОСВІДІ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ І УКРАЇНИ.**

Вступ	2 – 11
Історіографія дослідження	11 – 20
Розділ I. Проблеми етнокультурного розвитку українців Канади	
§1. З історії поселення українців в Канаді.	21 – 35
§2. Особливості збереження Різдвяних свят в іноетнічному середовищі.	37 – 46
Розділ II. Різдвяно-Новорічні свята в Україні.	
§1. Структура зимового циклу свят в традиційній культурі українців.	47 – 71
§2. Морально-етична функція колядок і щедрівок.	73–106
Висновки	108 – 116
Список використаних джерел та літератури.	117 – 124
Додаток	125

ВСТУП

Актуальність теми. Феномен етнонаціональної самобутності притаманний усім народам світу. Кожен етнос характеризується значним набором механізмів передачі традицій, звичаїв, ритуалізованих форм поведінки. Специфіка цих механізмів в розвинутому індустріальному, урбанізованому середовищі направлена на збереження етнокультурних цінностей. Особливої актуальності ці процеси набувають в інонаціональному середовищі. Кожне відгалуження етносу, що потрапляє в чужомовне середовище прагне зберегти свою національну самобутність, яка найбільшого прояву знаходить у святах народного календаря. Саме у них закладена важлива функція культуротворчої діяльності, що направлена на самовідтворення та збереження локальної етнічної творчості в чужому культурному середовищі. В системі календарно-обрядового фольклору різдвяні обряди наповнені поетичними формулами, обрядовою поезією містять у собі значний обсяг етнічної інформації, давньої символіки.

Традиційні форми різдвяних обрядів, в той час коли відбувалося переселення українців до Канади, були ще добре збережені в Карпатському та Підкарпатському регіонах звідки походила велика маса українців–переселенців.

Завдяки тому, що традиційна народна культура заснована не на пасивному сприйнятті, а на формах активного творення, імпровізації, міжлюдського спілкування, вона безперечно збагачує людину, підвищує її інтелект, дає наснагу на творчість, на максимальне розкриття індивідуальних можливостей, забезпечує життєдіяльність етносу. Науковці слушно зазначають, що “...ставлення до народних звичаїв, рідної мови, пам’яток старовини, може слугувати важливим показником прогресу суспільства” (О.Курочкін. Українські новорічні обряди “Коза” і “Маланка”. Опішне, 1995. – С.287).

Основа народної творчості стала підґрунтям багатьох високопрофесійних творів в літературі, мистецтві, архітектурі, філософії. Навіть модерністи використовують глибинні прояви етнічних рис в кольорі, музиці тощо.

Соціально-педагогічні функції народної творчості, звичаєвості, обрядовості важко переоцінити в системі засобів соціалізації молодого покоління, розкритті індивідуальності, формуванні ціннісної орієнтації, етнічної самосвідомості, ідентифікації окремих представників етносу, збереженні національної ідентичності в умовах інонаціонального оточення.

Етнокультурний досвід кожного народу в процесі історичного розвитку безумовно зазнає змін, але етнофонд культури продовжує жити у інших системах культури, виконуючи свої важливі пізнавальні, виховні, соціалізуючі функції. Відбувається трансформація обрядовості, багато магічних елементів переходять в ігрові, розважальні. При чому, як вважають слушно дослідники, зникнення окремих магічних обрядодій відбувається в результаті механічної втрати (забування, розрив у ланцюгу спадкоємності), так і свідомого відсіювання окремих елементів¹.

Зважаючи на особливу цінність традиційних культур, як загальносвітову, Всесвітня комісія з культури і розвитку при ЮНЕСКО прийняла відозву про збереження фольклорно-етнографічного надбання людства. У ній передбачається створення банку даних з усіх видів народної творчості, видання фольклорних збірників, створення спеціальних архівів для збереження аудіо- і відеоматеріалів.

Збереження етнокультурної спадщини було й залишається для багатьох держав пріоритетним у культурній політиці, особливо таких, як Японія, Німеччина, Польща, Чехія, Франція. Виняток може становити колишній СРСР, політика якого була направлена на асиміляцію етнічних культур.

Практична картина взаємодії етнічних культур, розвіювання міфу про швидку адаптацію до іноетнічного середовища викликала до життя концепцію переосмислення самого поняття національної культури, національної

ідентичності. І наслідком цього переосмислення стала ідея збереження багатокультурного різноманіття в світі.

Науковці справедливо вважають, що в арсеналі культурної спадщини є великий творчий потенціал. Прилучення до етнокультурного надбання, особливо молоді, повинне піднести інтелектуальний та творчий рівень усього суспільства й справити позитивний вплив на інші сторони життя – науку, економіку тощо².

Серед культурної традиції важливе місце посідає святково-обрядова культура етносу. До неї належать такі важливі компоненти, як святковий та обрядовий одяг, прикраси, музичний супровід, танці, пісні, різноманітні символи й атрибути, котрі виконують важливу естетичну функцію, збагачують духовно людей.

Необхідність широкої інформованості населення з питань етнічної культури не потребує особливих доказів. Бо зрозуміло, що незнання своєї культури відповідно породжує збайдужіння, інфантильність, низький рівень національної свідомості, що призводить до серйозніших проблем економічного й духовного рівнів. Позбавлені національного коріння, не можуть продуктивно розвиватися й професійні види мистецтва.

Отож, звичаї, свята й обряди українців – це певна частка творчого надбання людства. Функціонування її у сільському середовищі та видозміни – в урбанізованому, сприяють культурі спілкування і протистоять денационалізованій буденності. Навіть тоді, коли народні свята й обряди зазнають під впливом часу й обставин значної трансформації, а часом і забуття, справжні духовні цінності й компоненти цих свят оживають, як трава навесні, не зникаючи безслідно. Зі сфери традиційного побуту вони переходять у сферу мистецтва, професійної творчості співаків, музикантів, художників. А оскільки обрядова культура має певне значення для збереження ідентифікації етносу, незалежно від місця проживання його окремих представників, то обрядовість, фольклор зазнають перетворення у вторинні форми буття і зберігаються у вигляді фольклорних сценічних жанрів, широко використовуються у клубах, на

фестивалях. Маємо цьому приклади такого функціонування обрядів в українській діаспорі в США, Канаді³ та інших країнах поселення. Це зумовлено тим, що природна необхідність обміну почуттями, переживанням покликана самою природою людини, а етнічна культура створила такі виразні форми зовнішнього вираження цих почуттів, що вони мають майбутнє. Люди відзначають важливі події в особистому, сімейному житті, спілкуються з родичами, друзями під час свят. Особливо таке спілкування оздоблює виконана у гурті колядка чи щедрівка на честь зимових свят.

Актуальність даної теми посилюється глобальною проблемою збереження національної ідентичності. В цьому ключі є надзвичайно важливим знання автентичного комплексу святково-обрядової культури українців.

У контексті збереження культури українців у Канаді, особливого значення набуває культурний зв'язок між етносом в іміграції з етносом на Батьківщині, який відбувається через комунікативно-інформативну систему звичаїв та обрядів українців з материнського етнічного поля. Але ця система може бути використана лише в автентичних формах, а не у викривлених уніфікованих, зрадянізованих, зросійщених підробках. Через те, що різні підробки під "фольклор" не мають шансів прижитися, вони можуть бути лише короткохвильовим моментом.

Предметом дослідження обрано колядки та щедрівки українців як прояв відтворення етнічної культури в умовах прискореної урбанізації і як форма збереження національної самобутності в ХХ сторіччі в Канаді і в Україні.

Метою дослідження є з'ясувати вплив колядок і щедрівок на збереження національної культури етносу на Україні та в умовах іноетнічного оточення українців в Канаді в ХХ сторіччі.

У процесі досягнення мети дослідження ставиться ряд завдань:

- подати особливості міграційних процесів, з'ясувати причини і характер еміграції українців до Канади.
- виявити закономірності розвитку етнічної спільноти українців на іншому поліетнічному ґрунті.

- визначити основні функції колядок та щедрівок у процесі збереження духовності, історичного розвитку форм у виявленні деяких особливостей господарського життя українців, національного характеру, менталітету, етнопсихології та етнопедагогіки.

Наукова новизна роботи полягає в аналізі автентичних форм національної культури українців і можливості їх впливу на відтворення і збереження етнічної самобутності. Вперше проаналізовано семантику колядок і щедрівок, відбиття в них світоглядних уявлень українців, традиційних первісних релігійних вірувань, поєднання життєвого прагматизму з етично-моральними нормами поведінки.

Основну увагу звернено на так звані етноконсерванти (традиції, звичаї, обряди, фольклор), які забезпечують українцям діаспори стабільний інформаційно-комунікативний зв'язок.

Методи вивчення. У дослідженні застосовуються порівняльно-типологічний та структурний методи аналізу, залучаються наукові дані з історії, фольклористики, етнопсихології.

Традиції колядування, щедрування в Україні давні. Науковці виводять генезу звичаю від давніх римських "календе", що відбувалися в січні і під час яких переодягалися, маскувалися за козлів, танцювали, приносили жертви⁴. Та більшість дослідників вбачають автохтонне походження колядок, щедрівок, їх дохристиянське походження. Так, власне, такі вчені, як О.Коробка, пізніше В.Гнатюк, Ф.Колесса вважали, що "грецько-римські впливи стрінулися на східно-слов'янському ґрунті вже з виробленою новорічною обрядовістю й величальними піснями місцевого походження"⁵. На підтримку цього свідчення є збереження назви "щедрівка", яка характерна тільки для України. А функціональна єдність колядок і щедрівок очевидна, вони мало різнилися змістом і формою. Народні пісні, що співалися напередодні Різдва називалися колядками, а ті, що виконувалися проти Нового року щедрівками. Колядували більше парубки, або змішані ватаги, а щедрували здебільшого дівчата й дітлахи. Щедрівки різнилися ще й приспівом: "Щедрий вечір, святий вечір".

Отже, за браком писемних джерел, важко поки що датувати час виникнення колядок та щедрівок. Але є всі підстави вважати, що час їх виникнення сягає в добу первісних суспільств. Багато образів і мотивів в колядках сягають давніх часів. Це особливо стосується порівнянь жінки з красним сонцем, чоловіка з ясним місяцем. Об'єктами величання у колядках постає селянська родина, їх життя, праця, добробут, сімейне щастя.

Іван Франко, пильно вивчаючи народний побут, вбачав причину живучості народного жанру в його непересічності, значимості для духовного життя хлібороба, в його сильному емоційному впливові. Він писав, що колядка радувала й хвилювала селян до сліз. "Чому? А тому, бо колядка переносила їх думку в якийсь світ близький і рідний їм, а при тім зовсім відмінний від того, серед якого минає їх убоге, клопітливе життя. Пісня виповідає простими словами їх найглибші, сердечні бажання, показує їх не як бажання, а як дійсність. Слухаючи колядки, такий бідолаха хоч на хвилю бачить себе заможним господарем, у якого подвір'я чисто заметене, хата гарна, світла, в хаті прибрано по-празничному, недостатку нема, а натомість за столом сидять гості славні та величні на весь світ, і він рад, що може чесно і відповідно прийняти їх. Пісня радує його, а глухе почуття дійсних життєвих клопотів хоч на хвилю уступає на бік, впливає сльозами, – не гіркими, але такими, що облекшують душу. Оце й єсть сила і суть поезії"⁶.

Універсальна значимість змісту й образу в колядках, щедрівках підносить в ідеальну сферу будь-кого із слухачів. Святково-романтичне піднесення, оптимістичне звучання викликає певні емоції, святочний настрій. Надзвичайна, піднесена поетичність, гіперболізація образів в колядках та щедрівках сприяла збереженню їх протягом багатьох віків. Їх соціалізуюча глибинна суть актуальна для усіх поколінь. Дуже влучно описав їх суспільну роль відомий вчений Микола Сумцов ще у минулому сторіччі. Він писав: "Колядка зачаровує уяву рисами і образами неземного щастя, наповнює бідне життя фантастичними статками, із одинокої і похмурої хатини веде в чертоги багача, де всюди виблискує золото і срібло, підіймає слухача в осяйні надзоряні простори... В

різдвяних піснях, колядках і щедрівках милосердне і співчутливе божество спускається на землю, відвідує бідні оселі і щедрою рукою роздає достаток і щастя. Сонце виявляє батьківську турботу про селянське господарство. Місяць дружелюбно розмовляє з людьми і відкриває їм, в якій хаті в наступному році буде весілля. Добрий хлопець в колядках – не простий парубок, а богатир, що нехтує вороними кінями й червінцями і любить лише милу дівчину. Дівчина в колядках – не звичайна селянська дівчина:

В хату прийшла – пани стрічають,

Пани стрічають, шапки знімають,

Шапки знімають, її питають:

– Чи ти царівна? Чи ти королівна?

Селянський двір оточений білокам'яними стінами; ворота зроблені з жовтої міді. В хаті столи накриті дорогими килимами; на столах стоять келихи, повні вина... Цей пісенний ідеалізм чогось та вартий! Вікова особиста і майнова залежність, що знижувалась часом до ступеня рабства, зламала б в духовному відношенні темного, неписьменного селянина, якби його не підтримувала постійно чарівниця-пісня, що переносила думку і почуття кудись далеко-далеко, де ясно, і тепло, й затишно...⁷.

А хіба ж ця суспільна роль колядок та щедрівок не так значима через сто років? Тепер, наприкінці ХХ сторіччя, коли на таку тиху радість від спілкування з рідною піснею однаково чекають на Різдво покинуті батьками діти в інтернатах, самотні літні люди у притулках для одиноких, самотні матері у селянських хатах, тисячі українських жінок, які заробляють на хліб в країнах Західної Європи, Африці, далеко від дому, родини, стомлені від страху і ризику новітні бізнесмени, навіть політики, коли їм сниться дитинство. Не хлібом єдиним...

Народна творчість, особливо колядки та щедрівки мали величезний вплив на формування характеру, соціалізацію особи, розвитку фантазії, уяви, художнього хисту. Недаремно відомий талановитий новеліст Василь Стефаник так образно передає свої спогади дитинства про колядки й щедрівки. "Я з

сестрою у білих сорочках сиділи на печі. Мама, ще дуже молода, чекала на братів. Її біло-мережані рукави радуються, що покривають її міцне тіло.

– Діти, як прийдуть браття, то не пустуйте, а тихенько сидіть, там, на горні, є медівники і цукор. Беріть собі кілька хочете, лиш будьте чемні.

Небавом перед вікнами ми почули скрипіт великих чобіт на морозі. Гураган давньої мелодії вирвався з дужих грудей. Іде коляда про лицаря, як йому дорікає його вірний кінь.

– Продаш ти мене, згадаєш ти мене...

І оповідає той кінь своєму лицареві, з яких то побоїв він його виніс: і з половецького, і з турецького, і з московського.

Рефрен української історії мужньо звучав у того коня:

– За мнов гармати, як грім гриміли...

Тих гармат я збоявся та засунувся назад на піч. Але з жалю за конем я розплакався, а Марія казала: "Ти все дурний". За це дістала від мене попід ребра і сама зачала ревіти.

Мама ледви нас успокоїла.

Увійшли браття до хати, на столі стояли колачі такі великі, як вони. Колядують мамі, колядують Марії, а за мною на печі все гармати, як грім гримлять, і я гину побачити того коня, бо то був кінь інший, як оці наші, що тягають плуг.

– Брате Семене, то ще ми заколядуємо твому хлопцеві.

– Прошу, панове браття.

Ой рано, рано пан Василь устав, при першій свічці личенько вмивав, при другій свічці суконки вбирив, при третій свічці коника сідлав.

Я чув себе вже в сідлі і твердо постановив ніколи свого коня не продавати.

– Ходи дякувати браттям.

Взяв мене на свої руки, і я цілував кожного з них у залізну руку. Як заплату я діставав від кожного грейцар, а як моя долоня вже не могла змістити кілька грейцарів, то мама забирала їх у червону хустку.

Мені від цілування аж губи спухли, та я таки всіх доцілував, а тато мене заніс на піч.

Я щасливий заснув, з кулачка розгубив братні гроші, але гармати, як грім, гримлять досі за мною"⁸.

Отже, розглядаючи давні традиції колядування й щедрювання в Україні, бачимо перш за все їх велику суспільну роль. Завдяки саме цій важливій соціалізуючій, комунікативній функції колядки й щедрівки збереглися до наших днів.

Традиції, обряди, котрі “з молоком матері” увійшли в свідомість українців-переселенців до Канади передаються у спадок наступним поколінням і в умовах проживання у країнах їхнього поселення, зокрема в середовищі численних українців Канади.

Отже, залишається актуальною проблема досконального вивчення культурної спадщини українців-переселенців до Канади, а також ті важливі процеси адаптації українців до поліетнічного середовища великих урбанізованих країн, хоч тема ця вже цікавила багатьох дослідників в Канаді і в Україні. (Див. Праці Р. Климаша, Б.Медвідського, В.Євтуха та багатьох інших).

ІСТОРИОГРАФІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ КОЛЯДОК І ЩЕДРІВОК В СИСТЕМІ ЕТНОКУЛЬТУРИ

Наукові дослідження народного календаря, народної творчості найбільш плідно розпочалися в середині XIX сторіччя. Хоча варто зауважити, що фольклорні збірники першої половини XIX сторіччя вже містять окремі зразки колядок і щедрівок. Передусім це стосується фольклорних публікацій Максимовича, В.Залеського, А.Метлинського, Я.Головацького⁹.

Важливим джерелом вивчення даної проблеми є документальні збірники української етнографії другої половини XIX – початку XX ст., що стали результатом перших експедицій в Україні. Це передусім матеріали Павла Чубинського, що були надруковані у третьому томі його багатотомної збірки. Певною мірою збирання і вивчення колядок торкалися В.Шухевич, В.Іванов, В.Милорадович, Х.Ящуржинський та інші.

Питанню походження обрядової поезії народного календаря зимового циклу приділяв помітну увагу визначний славіст О.Потебня, вказуючи на близькість двох типів фольклору. Він вважав, що між колядкою і щедрівкою важко відшукати якусь чітку демаркаційну лінію, хоч вони мають і свої характерні риси¹⁰.

Важливим етнографічним спостереженням над побутуванням колядок і щедрівок на початку XX сторіччя є праця В.Доманицького "Современные колядки и щедровки" (К., 1905), який детально зафіксував звичаї колядування, підкреслюючи громадське значення колядок. Висвітлив елементи громадського побуту, за якими після колядування відбуваються товариські "бесіди", "вечорниці", на яких влаштовується гостина і там же розподіляють усе заколядоване добро: гроші, збіжжя, борошно, полотно. Обдаровують відзнакою ватажка колядників, найчастіше чобітьми, шапкою, поясом.

Вивченням колядок займався також фольклорист М.Коробка, який захоплювався тлумаченням усіх етнографічних реалій міфологічним

світоглядом, шукав міфологічний зміст у звичаях колоти свиню на Різдво, "водити" козу¹¹. За ці погляди критикував його пізніше В.Гнатюк¹².

Власне, Володимир Гнатюк належить перше наукове видання українських колядок і щедрівок окремою збіркою, яку він видав у 1914 р. в томах "Етнографічного збірника"¹³.

Найбільш ґрунтовною працею, з аналітичним комплексним підходом до вивчення традицій колядування й щедрювання в Україні безсумнівно є дослідження Ксенофонта Сосенка "Культурно-історична постать староукраїнських свят Різдва і Щедрого Вечера", яка вийшла накладом автора у 1928 році, у м.Львів. Ця книга важлива насамперед як зразок розв'язання наукових проблем шляхом залучення цілого комплексу джерел та їх аналізу. На матеріалі духовної культури дослідник порушив важливу проблему етногенезу українського народу. Наголошуючи на автохтонності українців, К.Сосенко показує глибинні зв'язки населення України в давні часи з народами Близького Сходу.

Відомий український археолог Микола Чмихов писав про значення праці К.Сосенка для української науки. Готуючи її перевидання, він слушно зазначив: "К.Сосенко справедливо звернуто увагу на унікальне культурно-історичне значення колядок та щедрівок як джерел не лише світогляду пращурів українців, а й до визначення умов та часу появи цих пращурів, формування структури їх суспільства. Твір показує глибокі знання К.Сосенка з культури багатьох народів світу та його розуміння унікального характеру української культури"¹⁴.

Помітною працею у досліджуванні Різдвяних свят є праця І.Свенцицького¹⁵, який широко використав порівняльний метод і спробував здійснити аналіз колядок і щедрівок¹⁶.

Видатні українські вчені М.Драгоманов, М.Лисенко, І.Франко, В.Гнатюк, Ф.Колесса виразно у своїх статтях відокремлювали народну колядку від церковних коляд з "Богогласників". Українські літератори, митці підняли престиж народних творів, зокрема, колядки.

Зокрема, мистецтвознавці також зробили свій помітний внесок у вивчення народних календарних обрядів, вбачаючи в них ключ до генези театрального мистецтва. Чимало місця народним маскам, щедрівкам приділив уваги І.Волошин¹⁷.

Обряд колядування знайшов відображення у творчості М.Лисенка "Різдвяна ніч", операх П.Чайковського "Черевички" та М.Римського-Корсакова "Ніч перед Різдвом".

Серед віршів та оповідань, що поетизують цей обряд, варто згадати також "Святий вечір" І.Яковенка (Івана Рудченка), "Колядка" Я.Щоголіва, "Свят-вечір" О.Єфименко (Харків, 1888).

В одному з своїх віршів "Ой в раю, в раю, близько Дунаю" Леся Українка дала блискучий зразок наслідування народної колядки. Весь цей вірш досконало витриманий в колядковій ритміці¹⁸.

Вплив народної творчості позначився і на творах української поезії. Зокрема, Юрій Федькович не тільки високо цінував колядки й щедрівки, але й сам записував їх на Буковині і готував збірки народних буковинських колядок, творчо використовував їх в поезії. Крім оригінального вірша "Колядка", він створив цикл поезій "Маланка" І.Франко, характеризуючи творчість Ю.Федьковича писав, що поет "...типом народних щедрівок зложив свою поетичну міфологію на живих іще народних віруваннях"¹⁹.

Найбільш повне академічне зібрання колядок та щедрівок було здійснене у 1965 році у серії Академії наук України "Українська народна творчість", упорядкування якого зробив відомий фольклорист О.І.Дей²⁰.

Використовуючи структурно-типологічний метод дослідження календарної обрядовості, досліджував на Закарпатті колядки й щедрівки, славіст П.Богатирьов, написавши "Магічні дії, обряди й вірування Закарпаття"²¹.

За радянського часу найбільше зроблено у дослідженні Новорічно-Різдвяних українських традицій етнологом Олександром Курочкіним²².